

IN MEMORIAM

ЈОВАН С. ИВОВИЋ

У Никшићу је 11. марта 1967. године умро Јован С. Ивовић, историчар и директор Завичајног музеја.

Рођен је у Никшићу 1903. године, гдје је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је историју на Филозофском факултету у Београду 1929. године. У Требињу је био на дужности професора до 1933, а од тада непрекидно у Никшићу до 1943. године, када је ухапшен од стране окупатора и интерниран у Албанију (Каваја). По ослобођењу Никшића, у септембру 1944, истицао се у раду органа народне власти. До јесени 1946. био је директор Гимназије у Берама (Иванград), а потом директор Музеја на Цетињу. Од краја 1951. до смрти био је директор Завичајног музеја у Никшићу.

Активност Ј. Ивовића долазила је до пунијег изражаја у раду Историјског института, чији је био члан, у раду редакције *Историјских записа* (1948. и 1949. године) и у управи Историјског друштва Црне Горе. — Из података се види да је имао у задатку да напише рад о односима Црне Горе и Херцеговине у XIX вијеку. Као музејски радник успјешно је радио на прикупљању, заштити и популарисању више драгоцених објеката. Ивовићева активност као директора Завичајног музеја у Никшићу заслужује посебну пажњу. Осјетан допринос унапређењу ове већ афирмисане културне установе дала је његова упорност и сарадња са више археолога-аматера у околини Никшића. У свему томе била су значајна ранија истраживања археолога Сергејевског (1949), па и помоћ коју му је Ивовић донекле могао пружити. Завичајни музеј у Никшићу је из године у годину богатио неколике своје збирке, организовао изучавања појединих објеката и започео поратну издавачку дјелатност (*Мемоари* војводе Анта Даковића, 1955. године). Све те активности везане су за име Јована Ивовића. Посебно је значајан његов допринос организацији изучавања Црвене стијене, јединственог и једног од најстаријих пећинских налазишта у Европи (старији палеолит).

Искључиво Ивовићевом заслугом систематски прикупљана архивска грађа (у Дубровнику, Котору, Перасту и другдје) за монографију никшићког подручја, коју је намјеравао сам да напише, остала је, на жалост, неискоришћена. Са доста критичког

смисла прилазио је он обради појединих питања углавном из историје Никшића и околине, која се због трагова живота људи и богатства збивања од најстаријих времена налазила у центру његовог интересовања.

Иако по обиму скромним дјелом, поменутим и у приложеној библиографији, Јован Ивовић је оставио свој траг на путу изучавања наше историје, на путу разумијевања живота, борбе и дјела људи, онога што називамо културном баштином, чијим упознавањем богатимо нашу свијест и добијамо подстицаје за нова прегнућа и нове успоне.

Рад на изучавању историје Ј. Ивовић је започео објављивањем архивске грађе. Нарочито га је интересовао однос Црне Горе према догађајима у Босни, Херцеговини и Санџаку 1878—1882. године. О томе је објавио 130 докумената, углавном из фондова Министарства унутрашњих дјела и Министарства иностраних послова (писма упућена вој. Лазару Сочиди, писма П. А. Ровинског, херцеговачких првака и др.). Овом активношћу Ивовић је наставио рад који је Душан Вуксан започео у *Записима*, дајући најважније напомене у вези са личностима, садржином докумената и писмом којим су писана. Посебно се види да је добро познавао историју односа и видове сарадње на црногорско-херцеговачкој граници.

То на свој начин потврђују и објављени документи (14) о Мухамеду Мехмедбашлићу, учеснику у припремању сарајевског атентата, који је у Црну Гору дошао крајем јуна 1914. године.

Јован Ивовић је први у Црној Гори почео да објављује грађу о народноослободилачкој борби. Објављени документи (21) садрже карактеристичне податке о војној и политичкој активности НОП-а (наредбе, прогласи, упутства о раду мјесних одбора НОФ-а, Острошка резолуција и др.).

Поводом објављивања *Мемоара* војводе Анта Даковића, Ивовић се са сигурним познавањем и старије прошлости ширег подручја између Црне Горе, Боке и Херцеговине критички осврнуо на традицију, догађаје и личности поменуте у *Мемоарима*. Интересантна су му и упоређења традиције са поузданијим историјским подацима (у приказу три књиге *Знаменити црногорски и херцеговачки јунаци*).

Пишући о расељавању никшићких муслимана и Никшићу као мјесту насељавања и привременог боравка од његовог ослобођења 1877. године до краја XIX вијека, Ивовић је обратио пажњу на врло интересантна питања развитка овога градског насеља, поријекла и структуре становништва. Даљи рад у овом правцу свакако је тражио нове методе истраживања и доста времена.

Нарочито заинтересован најстаријом историјом непосредне и даље околине Никшића, Ј. Ивовић је уложио посебан напор у припрему краћих радова о археолошким и етнумистичким на-

лазима у Заврху, Моштаници, Озринићима и другим локалитетима у околини Никшића, о натписима у селу Петровићима и обнови никшићке тврђаве (1701—1713).

Дјело Јована Ивовића по свом обиму није велико, али представља прилог изучавању историје Црне Горе, посебно Никшића и његове околине. Оно је уочљиво изворношћу података, критичком употребом литературе и начином обраде.

Ђ. Пејовић

Ј. Ивовић је своје радове објавио у *Историјским записима*, *Гласнику Земаљског музеја у Сарајеву*, у издању Завичајног музеја у Никшићу и, најзад, у *Побједи и Никшићким новинама*. Настојали смо да хронолошким редом поменемо све што је објавио под својим именом.

Архивска грађа

1. *Црна Гора и догађаји у Босни, Херцеговини и Санџаку* (1878, 1879. и 1882). — *Историјски записи* (ИЗ) I, 85—98, 209—229, 338—356; II, 78—88; III, 201—212; IV, 195—214.

2. *Народноослободилачка борба*. — ИЗ I, 99—112, 230—237, 357—362; II, 107—124.

3. *Документа о атентатору Мухамеду Мехмедбашићу*. — ИЗ III, 95—103.

Радови

4. *Откривен је фашистички „научник” који је украо Дијанин рељеф из Дукље*. — *Побједа*, 6. март 1948.

5. *Злочини модерних варвара*. — *Побједа*, 12. март 1948.

6. *Археолошки и нумизматички налази у Заврху*. — ИЗ I, 155—158 + 2 табле.

7. *Расељавање никшићких муслимана*. — ИЗ I, 363—368.

8. *Никшић — мјесто насељавања и привременог боравка* (1877—1897). — ИЗ II, 209—218, 298—308.

9. *Атентатор Мухамед Мехмедбашић у Никшићу*. — ИЗ III, 35—49.

10. *Марко Вујачић, Знаменити црногорски и херцеговачки јунаци*. — *Побједа*, 1953, 73.

11. *Налази старог римског новца у околини Никшића и на територији никшићког среза*. — *Гласник Земаљског музеја у Сарајеву*, Археологија, X, Сарајево 1955, 199—209 + 2 табле.

12. *Војвода Анто Ђаковић, Мемоари* (с освртом Јована Ивовића на нека питања историјске важности), издање Завичајног музеја у Никшићу 1955, 7—48.

13. *Три натписа у селу Петровићима.* — ИЗ XIII, 258—265.
14. *Једна статистика из 1899. године.* — Никшићке новине (НН) 1961, 4.
15. *Обнова тврђаве од 1701—1713. године (из историје Никшића).* — НН 1961, 6, 7 и 8.
16. *Црвена стијена (1954—1964).* — ИЗ XXII, 383—386.